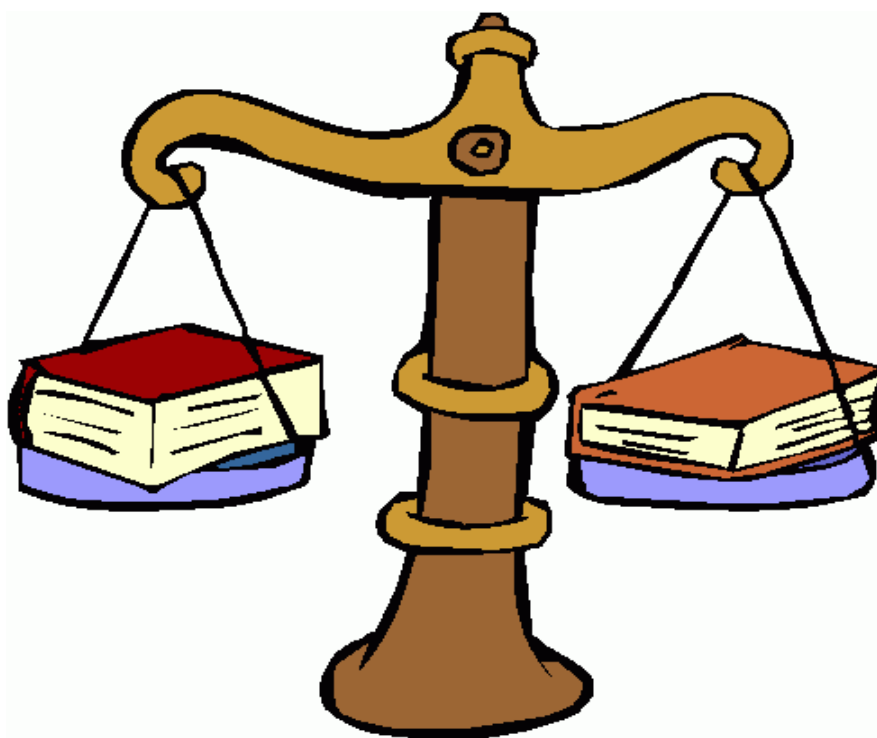

**Bilaga till Likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling för
Stureby förskolor 2013**

LIKABEHANDLINGSSARBETETS RAMVERK

- LAGAR OCH BEGREPP

Innehåll

Likabehandlingsarbetets ramverk	3
Lagstiftning	3
Begrepp.....	3
Diskriminering	4
Trakasserier	4
Kränkande behandling.....	4
Repressalier	5
Normkritiskt perspektiv	5
Åtgärdstyper	6
Bilaga a (mall): Utredning om kränkande behandling	7
Bilaga b (mall): Handlingsplan vid kränkande behandling.....	8
Bilaga c (mall): Uppföljning av handlingsplan vid kränkande behandling	9

Likabehandlingsarbetets ramverk

Lagstiftning

Barn - och elevskyddslagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, ersattes 1 januari 2009 av två regelverk:

- Diskrimineringslagen (2008:567)
- 14a kap. i Skollagen (1985:1100)

Förskolor och skolor är ålagda att upprätta två planer – en likabehandlingsplan kopplad till Diskrimineringslagen och en plan mot kränkande behandling med utgångspunkt i Skollagen. De två planerna kan med fördel sammanföras till en eftersom att arbetet mot diskriminering och trakasserier, och arbetet mot kränkande behandling, har många beröringspunkter och likheter. Stureby Förskolor väljer att sammanföra planerna och kallar den enhetliga skriften:

Stureby Förskolors likabehandlingsplan.

Syftet med likabehandlingsplanen är att främja barns lika rättigheter samt att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Begrepp

Nedan beskrivs de centrala begreppen inom likabehandlingsarbetet. De olika lagbundna begreppen utgår alla ifrån de sju diskrimineringsgrunderna:

- **Kön** - en person kan i lagens mening inneha ett kön, kvinna eller man (flicka/pojke)
- **Etnisk tillhörighet** - med etnisk tillhörighet menas att någon tillhör en grupp personer med samma nationella eller etniska ursprung. Var och en har rätt att bejaka sin etniska tillhörighet, en person kan ha flera etniska tillhörigheter.
- **Religion eller annan trosuppfattning** – Religionsfrihet innebär rätten att tro och utöva sin religion, annan trosuppfattning innebär uppfattningar och föreställningar som tillsammans kan sägas utgöra en egen livsåskådning, vilken anses vara jämförbar med religion (t ex ateism).
- **Funktionshinder** - innebär varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga.
- **Sexuell läggning** – en person kan i lagens mening vara homo-, bi- eller heterosexuell.

- **Könsöverskridande identitet eller uttryck** - omfattar de flesta transpersoner. Ordet transpersoner är ett paraplybegrepp som används om människor som på olika sätt bryter mot samhällets normer kring könsidentitet och könsuttryck
- **Ålder** - skyddet mot åldersdiskriminering gäller alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang.

DISKRIMINERING

När förskolan på osakliga grunder behandlar ett barn sämre än andra barn och missgynnandet är kopplat till diskrimineringsgrunderna, kallas det för diskriminering. Diskriminering kan t ex ske genom förskolans regler och rutiner. *Direkt diskriminering* kallas det om ett barn behandlas sämre än andra barn medan *indirekt diskriminering* är när en till synes neutral regel missgynnar ett barn, med koppling till diskrimineringsgrunderna.

Ett barn kan bli även bli diskriminerat genom att särbehandlas på grund av syskons eller förälders sexuella läggning, funktionshinder, etnicitet etc.

TRAKASSERIER

Trakasserier och kränkande behandling (nedan) innebär ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Det kan röra sig om fysisk kränkning (slag, knuffar, dra i håret), verbal kränkning (hot, öknamn, hån), psykosocial kränkning (utfrysning, kommentarer, alla går när man kommer) eller kränkning via texter och bilder (nodbilder, lappar, fotografier).

Trakasserier är kränkande behandling som kan kopplas till diskrimineringsgrunderna. Det är även trakasserier om ett barn kränks på grund av syskons eller förälders sexuella läggning, funktionshinder, etnicitet etc.

KRÄNKANDE BEHANDLING

Uppträdanden som kränker ett barns värdighet men som inte har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kallas för kränkande behandling.

I förskolan måste personal ibland tillrättavisa ett barn för att skapa en god miljö för hela barngruppen. I en sådan situation kan ett barn uppleva det som kränkande. Dock faller det inom ramen för befogade tillsägelser och ses inte som en kränkning i lagens mening.

Det är inte nödvändigt med uppsåt för att göra sig skyldig till diskriminering eller kränkning. Man behöver alltså inte ha för avsikt att kränka men kan ändå göra sig skyldig till detta – det är effekten av handlingen och den utsattas upplevelse som avgör om handlingen är kränkande. Det kan vara svårt att bedöma graden av medvetenhet och förståelse för effekter av vissa handlingar och beteenden, hos barn i förskoleåldern. Dessutom kan det vara svårt för

barn att berätta om sina känslor och sin upplevelse. Därför är det av största vikt att personalen i förskolan arbetar aktivt med likabehandling, är observanta, ingriper i konkreta situationer samt arbetar förebyggande.

REPRESSALIER

Personalen i förskolan får inte utsätta ett barn för negativ behandling på något sätt på grund av att föräldern har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomst av kränkningar.

Normkritiskt perspektiv

Skolverket kom 2009 ut med en gedigen rapport kring barn och ungdomars upplevelser av diskriminering och kränkande behandling. Utredarna har intervjuat barn och undersökt situationen i förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Rapporten slår fast att det, med koppling till alla diskrimineringsgrunder, finns ett samband mellan kränkningar och normer.

Studien visar att själva grunden till att diskriminering, trakasserier och kränkningar uppstår kan kopplas till de normer som finns i för-, grund- [...] och gymnasieskolan. [...] Normer är kopplade till föreställningar om normalitet och avvikelse. Genom att kategorisera företeelser, uppföranden och utseenden som "normala" respektive "onormala" skapas och upprätthålls gränser och hierarkier i verksamheterna.¹

Skolverket menar att resultaten i utredningen är mycket tydliga och att ett normkritiskt arbete är nödvändigt för att främja likabehandling.

Implementeringen av lagen [idag: Skollagen (1985:1100) och Diskrimineringslagen (2008:567)] kan på allvar ske först när personal i förskola[n] [...] liksom barn, elever och studerande blir medvetna om de normer som ligger till grund för diskriminering och trakasserier kopplade till diskrimineringsgrunderna... [...] **Att personalen är medveten om vikten av ett normkritiskt perspektiv är med andra ord grunden i ett aktivt arbete mot diskriminering och kränkande behandling.** [...] Skolverket föreslår att regeringen låter införa det normkritiska perspektivet i lärarutbildningens examensmål.²

Normer utgår ifrån en övergripande idé om vad som ses som "normalt" i samhället, men normer kan också konstrueras på lokala sätt. Exempelvis så kan den religiösa normen i

¹ Skolverket *Diskriminerad, trakasserad, kränkt? Barns, elevers och studerandes uppfattningar om diskriminering och trakasserier* Skolverket: Stockholm 2009. s88 (laddas ned på www.skolverket.se)

² ibid s101

Sverige på ett övergripande plan sägas vara sekulär kristen dvs det ses som ”normalt” att fira jul och påsk men att inte särskilt ofta besöka kyrkan eller involvera tro och religion i sitt vardagliga liv. I en kristen friskola skulle den lokala normen avvika från den övergripande normen genom att ”det normala” på denna skola är att vara aktiv kristen och ofta besöka kyrkan – detta formar det lokala sammanhanget. Samtidigt påverkar den övergripande normen skolan och de lokala normerna – elever och lärare behöver förhålla sig till de lokala normerna i skolans värld men samtidigt förhålla sig till samhällsnormen utanför skolan.

Åtgärdstyper

Likabehandlingsarbetet ska bedrivas målinriktat och strategiskt. Insatserna i förskolornas verksamhet ska vara konkreta och tidsbestämda och målen med arbetet ska kunna följas upp.

Likabehandlingsarbetet ska i enlighet med Skolverkets riktlinjer delas in i tre olika typer av insatser: **främjande** arbete, **förebyggande** insatser och **akuta åtgärder**.³

Det främjande likabehandlingsarbetet syftar till att skapa en trygg förskolemiljö och att förstärka respekten för allas lika värde, och omfattar alla diskrimineringsgrunder. Det främjande arbetet riktas mot alla i verksamheten, ska bedrivas kontinuerligt och *utan förekommen anledning*. Det handlar med andra ord inte om att reagera på förekommen händelse av kränkning eller trakasserier utan att arbeta för respekt och allas lika rättigheter på ett aktivt, främjande och långsiktigt förebyggande sätt.

De förebyggande insatserna syftar till att avvärja risk för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Dessa insatser bestäms utifrån de observationer och den nulägesanalys som gjorts och riktas specifikt mot de problem – eller riskområden som identifierats.

De akuta åtgärderna syftar till att på ett korrekt sätt hantera och åtgärda fall av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Detta innefattar rutiner för upptäckt och utredning, sätt att stoppa kränkningen, dokumentation och utvärdering av åtgärderna. Stureby förskolors likabehandlingsplan omfattar främjande arbete, förebyggande insatser och akuta åtgärder och insatstyp finns noterad vid varje åtgärds punkt.

³ Se Skolverkets allmänna råd ”Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling” Stockholm 2012. t ex sida 12-19

BILAGA A (MALL): UTREDNING OM KRÄNKANDE BEHANDLING

Datum:

Utredare:

Utsatt barn:

Förskola:

Ansvarig förskolechef:

Vem har uppmärksammat problemet:

Händelseförlopp:

Personer som deltar vid samtalet:

Har kränkningen upphört?

Datum för uppföljningssamtal:

Handlingsplan upprättad datum:

Underskrift/er:

BILAGA B (MALL): HANDLINGSPLAN VID KRÄNKANDE BEHANDLING

Datum:

Namn:

Utsatt barn:

Förskola:

Ansvarig förskolechef:

Närvarande vid handlingsplanens upprättande:

Beskrivning av nuläget:

Mål:

Åtgärder / Så här ska vi arbeta för att nå målen:

Ansvarig/a:

Datum för uppföljning och utvärdering:

Underskrift/er:

BILAGA C (MALL): UPPFÖLJNING AV HANDLINGSPLAN VID KRÄNKANDE BEHANDLING

Datum:

Namn:

Utsatt barn:

Förskola:

Ansvarig förskolechef:

Närvarande vid uppföljningen:

Hur har det gått? Är målet uppnått?

Åtgärder / Så här ska vi arbeta vidare:

Ansvarig/